

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy

MONITORING RYNKU PRACY

Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności

Informacja została opracowana na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w **IV kwartale 2012 roku**. Do uogólnienia wyników badania na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników **Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011**. Ponadto nastąpiły zmiany metodologiczne, mające na celu dostosowanie populacji objętej badaniem do zaleceń Eurostat. Od III kw. 2012 r. poza zakresem badania, pozostają osoby przebywające poza gospodarstwem domowym, tj. za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania **12 miesięcy lub więcej - do II kw. 2012 r. było to powyżej 3 miesięcy**. W związku z wprowadzonymi zmianami prezentowane wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 rok. Dane analizowane w tym opracowaniu przedstawiają wyniki przeliczone zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników. W szerszym zakresie wyniki badania zostaną zaprezentowane w publikacji GUS „Aktywność ekonomiczna ludności Polski, IV kwartał 2012” i udostępnione w Internecie pod adresem: http://www.stat.gov.pl/gus/praca_wynagrodzenia_PLK_HTML.htm

PODSTAWOWE WYNIKI BAEL dla osób w wieku 15 lat i więcej

IV kwartał 2011		III kwartał 2012	IV kwartał 2012
15 613	liczba osób pracujących w tys.	15 722	15 636
1 682	liczba osób bezrobotnych w tys.	1 718	1 757
13 729	liczba osób biernych zawodowo w tys.	13 599	13 656
55,7	współczynnik aktywności zawodowej w %	56,2	56,0
50,3	wskaźnik zatrudnienia w %	50,7	50,4
9,7	stopa bezrobocia w %	9,9	10,1

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2012 r. wskazują, że w porównaniu z IV kwartałem 2011 roku:

- liczba osób aktywnych zawodowo zwiększyła się o 99 tys., tj. o 0,6%, głównie ze względu na wzrost populacji osób bezrobotnych (o 75 tys., tj. o 4,5%),
- wskaźnik zatrudnienia utrzymał się na podobnym poziomie (wzrost o 0,1 p.proc.), zaś stopa bezrobocia zwiększyła się o 0,4 p.proc.,
- liczba pracowników najemnych posiadających umowę o pracę na czas określony zmniejszyła się o 34 tys. (tj. o 1,0%),
- liczba osób pracujących poszukujących innej pracy zmniejszyła się o 53 tys., tj. o 12,5%, przy czym nadal dla ponad połowy z nich powodem poszukiwania pozostaje chęć poprawy warunków finansowych,
- nastąpiło zmniejszenie udziału osób biernych zawodowo, dla których przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji oraz emerytura, nadal blisko połowa populacji biernych zawodowo to osoby w wieku produkcyjnym, a najczęściej występującymi przyczynami bierności w tej grupie, tak jak dotychczas, pozostają: nauka i uzupełnianie kwalifikacji, choroba lub niesprawność, obowiązki rodzinne i emerytura.

W porównaniu z III kwartałem 2012 r. odnotowano spadek liczby osób pracujących o 0,5%. Liczba bezrobotnych zwiększyła się o 2,3%, a populacja biernych wzrosła o 0,4%.

1. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ

W analizowanym kwartale ludność aktywna zawodowo stanowiła 56,0% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Zbiorowość ta liczyła 17,4 mln osób (z tego 15,6 mln pracujących i 1,8 mln bezrobotnych). Osoby bierne zawodowo stanowiły 13,7 mln osób. Podobnie jak w poprzednich kwartałach wyraźnie wyższy współczynnik aktywności zawodowej wystąpił w populacji mężczyzn (64,4%) niż kobiet (48,3%).

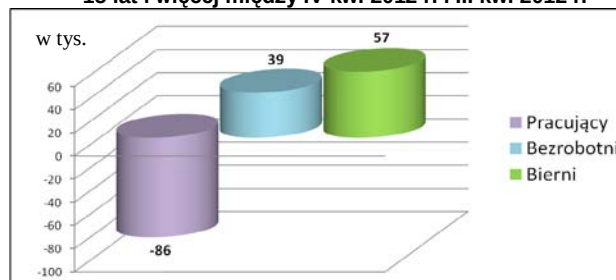
Tabl. 1. Ludność aktywna i bierna zawodowo w IV kwartale 2012 r.

Wyszczególnienie	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo
	ogółem	pracujący	bezrobotni	
	w tysiącach			
Ogółem	17394	15636	1757	13656
mężczyźni	9576	8682	894	5287
kobiety	7818	6954	864	8369
Miasta	10590	9511	1079	8397
Wieś	6803	6125	678	5259

W porównaniu z IV kwartałem 2011 r. liczba osób aktywnych zawodowo zwiększyła się o 99 tys., tj. o 0,6%, natomiast populacja biernych zawodowo zmniejszyła się o 73 tys., tj. o 0,5%. Wewnątrz populacji aktywnych zawodowo wzrosła liczba pracujących – o 23 tys., tj. o 0,1%, jak i liczba bezrobotnych – o 75 tys., tj. o 4,5%.

W stosunku do III kwartału 2012 r. liczba osób aktywnych zawodowo zmniejszyła się o 46 tys. osób, tj. o 0,3%, zaś populacja biernych zawodowo wzrosła o 57 tys. osób, tj. o 0,4%. Wśród aktywnych zawodowo populacja pracujących zmniejszyła się o 86 tys., tj. o 0,5%, zaś liczba osób bezrobotnych zwiększyła się o 39 tys., tj. o 2,3%.

Rys. 1. Zmiany w aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej między IV kw. 2012 r. i III kw. 2012 r.

W wyniku tych zmian na rynku pracy liczba osób niepracujących (bezrobotnych, jak i biernych zawodowo w wieku 15 lat i więcej) przypadających na 1000 osób pracujących pozostała na podobnym poziomie w stosunku do analogicznego okresu 2011 roku, natomiast uległa zwiększeniu w porównaniu z III kwartałem. W IV kwartale 2012 r. wskaźnik ten wynosił 986 (w miastach 996, na wsi 969), podczas gdy w IV kwartale 2011 r. na 1000 osób pracujących przypadało 987 osób niepracujących (w miastach 989, na wsi 985), a w III kwartale 2012 r. – 974 osoby (w miastach 987, na wsi 955).

W skali roku odnotowano wzrost współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku 15 lat i więcej (o 0,3 p.proc.). Wzrost ten dotyczył zarówno populacji kobiet, jak i mężczyzn (odpowiednio o 0,3 p.proc., wobec 0,2 p.proc.). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania wskaźnik wzrósł wśród mieszkańców wsi (o 0,6 p.proc.), natomiast wśród mieszkańców miast utrzymał się na podobnym poziomie (wzrost o 0,1 p.proc.).

W ujęciu kwartalnym odnotowano natomiast obniżenie się współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku 15 lat i więcej (o 0,2 p.proc.). Spadek ten (po 0,3 p.proc.) dotyczył mieszkańców wsi, jak i populacji mężczyzn. Wśród mieszkańców miast, jak i wśród populacji kobiet pozostał na podobnym poziomie (spadek po 0,1 p.proc.).

Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym osiągnął w IV kwartale 2012 r. poziom 73,2% i wzrósł (o 0,7 p.proc.) w porównaniu z IV kwartałem 2011 r., natomiast w stosunku do poprzedniego kwartału utrzymał się na podobnym poziomie (spadek o 0,1 p. proc.).

Tabl. 2. Współczynnik aktywności zawodowej ludności

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
w wieku 15 lat i więcej					
Ogółem	55,7	56,2	56,0	0,3	-0,2
mężczyźni	64,2	64,7	64,4	0,2	-0,3
kobiety	48,0	48,4	48,3	0,3	-0,1
Miasta	55,7	55,9	55,8	0,1	-0,1
Wieś	55,8	56,7	56,4	0,6	-0,3
w wieku produkcyjnym (18-59/64)					
Ogółem	72,5	73,3	73,2	0,7	-0,1
mężczyźni	76,6	77,4	77,2	0,6	-0,2
kobiety	67,9	68,8	68,8	0,9	0,0
Miasta	72,9	73,5	73,5	0,6	0,0
Wieś	71,8	73,0	72,8	1,0	-0,2

2. PRACUJĄCY

W IV kwartale 2012 r. wystąpił wzrost populacji pracujących w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku, natomiast w stosunku do III kwartału 2012 r. odnotowano spadek.

W analizowanym kwartale pracowało 15636 tys. osób – o 23 tys., tj. o 0,1% więcej niż przed rokiem. Wzrost odnotowano w populacji kobiet (o 29 tys. osób, tj. o 0,4%), natomiast wśród mężczyzn wystąpił spadek (o 6 tys. osób, tj. 0,1%). Spośród ogółu pracujących 9511 tys. stanowili mieszkańcy miast, a ich udział w ogólnej liczbie pracujących wyniósł 60,8%. Liczba osób pracujących mieszkających na wsi wyniosła 6125 tys. (o 80 tys. osób, tj. o 1,3% więcej niż przed rokiem).

Tabl. 3. Pracujący

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.		
	w tysiącach			IV kw. 2011=100	III kw. 2012=100
Ogółem	15613	15722	15636	100,1	99,5
mężczyźni	8688	8750	8682	99,9	99,2
kobiety	6925	6972	6954	100,4	99,7
Miasta	9568	9560	9511	99,4	99,5
Wieś	6045	6162	6125	101,3	99,4

W porównaniu z III kwartałem 2012 r. liczba osób pracujących zmniejszyła się o 86 tys. (tj. o 0,5%). Spadek ten dotyczył populacji mężczyzn, jak i kobiet (odpowiednio o 68 tys., tj. o 0,8% oraz o 18 tys., tj. o 0,3%). Liczba pracujących uległa zmniejszeniu zarówno na wsi, jak i w miastach (odpowiednio o 37 tys., tj. 0,6% oraz o 49 tys., tj. o 0,5%).

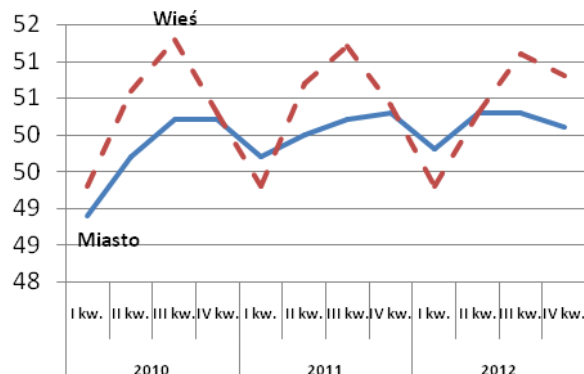
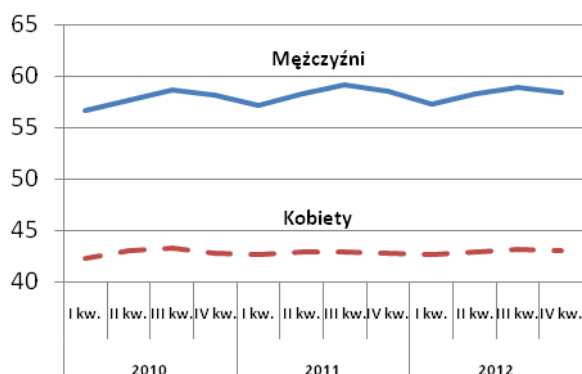
W porównaniu z IV kwartałem 2011 r. wskaźnik zatrudnienia utrzymał się na podobnym poziomie (wzrost o 0,1 p.proc.), przy czym niewielki wzrost dotyczył populacji kobiet (o 0,2 p.proc.) oraz mieszkańców wsi (wzrost o 0,4 p.proc.), natomiast w populacji mężczyzn, jak i wśród mieszkańców miast odnotowano niewielki spadek (odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 0,2 p.proc.).

Tabl. 4. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
w wieku 15 lat i więcej					
Ogółem	50,3	50,7	50,4	0,1	-0,3
mężczyźni	58,5	58,9	58,4	-0,1	-0,5
kobiety	42,8	43,1	43,0	0,2	-0,1
Miasta	50,3	50,3	50,1	-0,2	-0,2
Wieś	50,4	51,1	50,8	0,4	-0,3

W ujęciu kwartalnym wskaźnik zatrudnienia uległ zmniejszeniu o 0,3 p.proc. Największy spadek odnotowano w populacji mężczyzn (o 0,5 p.proc.) oraz wśród mieszkańców wsi (o 0,3 p.proc.), natomiast wśród mieszkańców miast oraz w populacji kobiet wskaźnik obniżył się w mniejszym stopniu (odpowiednio o 0,2 p.proc. oraz o 0,1 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia według płci i miejsca zamieszkania (w %)

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym w IV kwartale 2012 r. wyniósł 65,7% i w skali roku zwiększył się o 0,4 p.proc. Wzrost tego wskaźnika wystąpił niezależnie od miejsca zamieszkania, jak i płci, przy czym najwyższy odnotowano wśród mieszkańców wsi (o 0,8 p.proc.), a najniższy w populacji mężczyzn oraz wśród mieszkańców miast (po 0,2 p.proc.).

W stosunku do III kwartału 2012 r. wskaźnik ten zmniejszył się (o 0,3 p.proc.), spadek ten odnotowano niezależnie od miejsca zamieszkania, jak i płci.

Tabl. 5. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
w wieku produkcyjnym (18-59/64)					
Ogółem	65,3	66,0	65,7	0,4	-0,3
mężczyźni	69,7	70,4	69,9	0,2	-0,5
kobiety	60,4	61,1	60,9	0,5	-0,2
Miasta	65,7	66,1	65,9	0,2	-0,2
Wieś	64,6	65,7	65,4	0,8	-0,3

2.1. Pracujący według cech zawodowych

W omawianym kwartale w charakterze pracowników najemnych pracowało 12189 tys. osób, tj. 78,0% ogółu pracujących (z tego 67,4% w sektorze prywatnym).

W ujęciu rocznym pracowników najemnych było więcej o 115 tys. osób, tj. o 1,0%. Wśród 2898 tys. osób prowadzących własną działalność gospodarczą zwiększyła się liczba pracodawców (o 8 tys., tj. 1,2%), natomiast zmniejszyła się liczba pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników najemnych (o 79 tys., tj. o 3,4%).

Tabl. 6. Struktura pracujących według statusu zatrudnienia (w %)

Wyszczególnienie	2011	2012	
	IV kw.	III kw.	IV kw.
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Pracownicy najemni	77,3	77,5	78,0
Pracodawcy i pracujący na własny rachunek niezatrudniający pracowników najemnych	19,0	18,8	18,5
Pomagający członkowie rodzin	3,7	3,7	3,5

W charakterze pomagających członków rodzin w IV kwartale 2012 r. pracowało 549 tys. osób, tj. 3,5% ogółu pracujących, większość z nich to mieszkańcy wsi (480 tys., tj. 87,4%). Zbiorowość ta zmniejszyła się zarówno w stosunku do roku ubiegłego (o 21 tys., tj. o 3,7%), jak również w porównaniu z poprzednim kwartałem (o 31 tys., tj. o 5,3%).

W analizowanym kwartale populacja osób pracujących posiadających umowę na czas określony liczyła 3245 tys. osób, tj. 26,6% ogółu pracowników najemnych i była mniejsza w porównaniu do sytuacji przed rokiem o 34 tys. (tj. o 1,0%), jak i w stosunku do poprzedniego kwartału o 25 tys. (tj. o 0,8%).

W sektorze usługowym pracowało 8940 tys. osób, co stanowiło 57,2% wszystkich pracujących. Pracujący w sektorze przemysłowym (4778 tys. osób) stanowili 30,6%, a w sektorze rolniczym (1908 tys. osób) – 12,2% ogółu pracujących.

Tabl. 7. Struktura pracujących według sektorów (w %)

Wyszczególnienie	2011	2012	
	IV kw.	III kw.	IV kw.
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Sektor rolniczy	12,5	12,8	12,2
Sektor przemysłowy	30,9	30,6	30,6
Sektor usługowy	56,6	56,6	57,2

2.2. Pracujący według wymiaru czasu pracy

Przeciętny tygodniowy czas pracy we wszystkich miejscach pracy w IV kwartale 2012 r. wyniósł 39,3 godz. (w miastach 39,2 godz., na wsi 39,3 godz.) i ukształtował się na poziomie zbliżonym do sytuacji sprzed roku, a w stosunku do III kwartału 2012 r. był krótszy o blisko 3 godz.

Podobnie jak w poprzednich kwartałach, kobiety pracowały krócej niż mężczyźni. W IV kwartale 2012 r. przeciętny tygodniowy czas pracy kobiet wyniósł 36,8 godz., a mężczyzn 41,3 godz.

W analizowanym kwartale przeciętny tygodniowy czas pracy w głównym miejscu pracy wyniósł 38,5 godz. (w sektorze publicznym – 36,8 godz., a w sektorze prywatnym – 39,1 godz.) i ukształtował się na tym samym poziomie jak przed rokiem, a w ujęciu kwartalnym był krótszy o ponad 2 godziny.

W IV kwartale 2012 r. w niepełnym wymiarze czasu pracowało 1233 tys. osób, czyli 7,9% ogółu pracujących. W porównaniu z IV kwartałem 2011 r., jak i w stosunku do III kwartału 2012 r. udział ten utrzymał się na zbliżonym poziomie (spadek/wzrost odpowiednio o 0,2 p.proc. i o 0,2 p.proc.).

W dalszym ciągu w wymiarze krótszym niż pełen etat częściej pracowały kobiety niż mężczyźni (11,1% wobec 5,5%). Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy w większym stopniu dotyczyło mieszkańców wsi niż miast (odpowiednio 8,9% wobec 7,3%).

2.3. Niepełnozatrudnieni ¹

W populacji pracujących można wyróżnić grupę osób, które nie pracują w pełnym wymiarze czasu, a mogłyby i chciałyby pracować dłużej. Ludzie ci tworzą nie w pełni wykorzystane zasoby pracy. W IV kwartale 2012 r. zbiorowość niepełnozatrudnionych liczyła 343 tys. osób, co stanowi wzrost w okresie roku o 15 tys., tj. 4,6%, a w ujęciu kwartalnym – wzrost o 16 tys., tj. 4,9%.

W porównaniu z IV kwartałem 2011 r. odnotowano zwiększenie populacji niepełnozatrudnionych zarówno wśród kobiet (o 6 tys., tj. o 3,0%), jak i wśród mężczyzn (o 9 tys., tj. o 7,0%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania wzrost tej populacji nastąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast (odpowiednio o 6,2% i 3,3%).

Tabl. 8. Niepełnozatrudnieni

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.		
	w tysiącach			IV kw. 2011=100	III kw. 2012=100
Ogółem	328	327	343	104,6	104,9
mężczyźni	128	116	137	107,0	118,1
kobiety	200	211	206	103,0	97,6
Miasta	182	190	188	103,3	98,9
Wieś	146	137	155	106,2	113,1

W stosunku do III kwartału 2012 r. wzrost liczebności populacji osób niepełnozatrudnionych zaobserwowano wśród mężczyzn (o 21 tys., tj. o 18,1%), zaś wśród kobiet odnotowano spadek (o 5 tys., tj. o 2,4%). Ze względu na miejsce zamieszkania wzrost liczby osób niepełnozatrudnionych odnotowano wśród mieszkańców wsi (o 13,1%), zaś wśród mieszkańców miast liczba ta pozostała na zbliżonym poziomie (spadek o 1,1%).

2.4. Pracujący w więcej niż jednym miejscu pracy

W omawianym kwartale w więcej niż jednym miejscu pracy pracowało 1071 tys. osób. Udział tej populacji w liczbie pracujących ogółem wyniósł 6,8%. W ujęciu rocznym odsetek ten uległ zmniejszeniu o 0,5 p.proc., zaś w ujęciu kwartalnym nie zmienił się. W dalszym ciągu wśród pracujących w więcej niż jednym miejscu pracy większość stanowili mężczyźni (62,8%). Pracę dodatkową najczęściej posiadały osoby, których główne miejsce pracy znajdowało się w rolnictwie (48,1% ogółu pracujących dodatkowo), a następnie w edukacji (10,2%) oraz w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (9,0%).

Tabl. 9. Pracujący w więcej niż jednym miejscu pracy

Wyszczególnienie	2011	2012	
	IV kw.	III kw.	IV kw.
w tysiącach			
Ogółem	1135	1074	1071
mężczyźni	725	678	673
kobiety	409	396	399
Miasta	511	462	473
Wieś	624	612	598
w % ogólnej liczby pracujących			
Ogółem	7,3	6,8	6,8
mężczyźni	8,3	7,7	7,8
kobiety	5,9	5,7	5,7
Miasta	5,3	4,8	5,0
Wieś	10,3	9,9	9,8

¹ Patrz definicja na str. 12

2.5. Pracujący poszukujący innej pracy (głównej lub dodatkowej) niż obecnie wykonywana

W analizowanym kwartale innej pracy niż obecnie wykonywana poszukiwało 371 tys. osób pracujących. W porównaniu z IV kwartałem 2011 r., jak i w stosunku do III kwartału 2012 r. liczba osób pracujących poszukujących innej pracy zmniejszyła się (odpowiednio o 53 tys., tj. o 12,5%, wobec 35 tys., tj. o 8,6%). W IV kwartale 2012 r. zbiorowość ta stanowiła 2,4% ogółu pracujących, przed rokiem było to 2,7%, zaś w III kwartale 2012 r. 2,6%. W skali roku, jak i w ujęciu kwartalnym odsetek ten zmniejszył się (odpowiednio o 0,3 p.proc. i o 0,2 p.proc.).

W dalszym ciągu najważniejszą przyczyną poszukiwania pracy pozostaje chęć poprawy warunków finansowych. Powód ten wskazało 192 tys. osób, czyli 51,8% ogółu poszukujących innej pracy (przed rokiem 51,9%, a w III kwartale 2012 r. 57,6%). Drugą pod względem wielkości grupę stanowiły osoby poszukujące stałej pracy, było to 47 tys. osób, tj. 12,7% (przed rokiem 12,0%, a w III kwartale 2012 r. 11,6%).

Innej pracy poszukiwało 2,5% spośród wszystkich pracujących mężczyzn i 2,2% pracujących kobiet. Odsetek poszukujących innej pracy w miastach wyniósł 2,5% wobec 2,2% na wsi (przed rokiem – 2,9% wobec 2,5%, a w poprzednim kwartale – 2,7% wobec 2,4%). Wśród zbiorowości poszukujących innej pracy osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 35,8%, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym 24,8%, a z wykształceniem zasadniczym zawodowym 22,4%.

Tabl. 10. Pracujący poszukujący innej pracy

Wyszczególnienie	2011	2012	
	IV kw.	III kw.	IV kw.
w tysiącach			
Ogółem	424	406	371
mężczyźni	247	236	216
kobiety	177	170	155
Miasta	273	260	236
Wieś	151	146	135
w % ogólnej liczby pracujących			
Ogółem	2,7	2,6	2,4
mężczyźni	2,8	2,7	2,5
kobiety	2,6	2,4	2,2
Miasta	2,9	2,7	2,5
Wieś	2,5	2,4	2,2

3. BEZROBOTNI

W IV kwartale 2012 r. odnotowano wzrost liczby bezrobotnych zarówno w porównaniu z IV kwartałem 2011 r., jak i w stosunku do III kwartału 2012 r. Zbiorowość bezrobotnych liczyła 1757 tys. osób i w okresie roku zwiększyła się o 75 tys. osób, tj. o 4,5%. W ciągu kwartału populacja bezrobotnych wzrosła o 39 tys. osób, tj. o 2,3%.

Wzrost bezrobocia w skali roku w większym stopniu dotyczył mężczyzn niż kobiet. Liczba bezrobotnych mężczyzn zwiększyła się o 52 tys. osób, tj. o 6,2%, a bezrobotnych kobiet o 24 tys. osób, tj. 2,9%. W większym stopniu wzrosła zbiorowość bezrobotnych mieszkańców miast niż wsi (odpowiednio o 53 tys. osób, tj. o 5,2%, wobec 22 tys. osób, tj. 3,4%).

Tabl. 11. Bezrobotni

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.		
	w tysiącach			IV kw. 2011=100	III kw. 2012=100
Ogółem	1682	1718	1757	104,5	102,3
mężczyźni	842	865	894	106,2	103,4
kobiety	840	853	864	102,9	101,3
Miasta	1026	1053	1079	105,2	102,5
Wieś	656	665	678	103,4	102,0

W porównaniu z III kwartałem 2012 r. zwiększyła się zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn, jak i kobiet (odpowiednio o 29 tys., tj. o 3,4%, wobec 11 tys., tj. o 1,3%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, wzrost bezrobocia w większym stopniu wystąpił wśród osób zamieszkałych w miastach (o 26 tys., tj. o 2,5%), niż wśród mieszkańców wsi (o 13 tys., tj. 2,0%).

Spośród bezrobotnych, spełniających kryteria stosowane w BAEL, w IV kwartale 2012 r. 66,4% osób było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (przed rokiem – 66,3%, a w III kwartale 2012 r. – 65,1%). Z tej grupy zasiłek dla bezrobotnych pobierało 10,7% osób (przed rokiem udział ten wynosił 10,9%, zaś w poprzednim kwartale 10,1%).

3.1. Stopa bezrobocia

W analizowanym kwartale stopa bezrobocia ogółem wyniosła 10,1%, natężenie bezrobocia wzrosło zarówno w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku (o 0,4 p.proc.), jak i w ujęciu kwartalnym (o 0,2 p.proc.).

W porównaniu z IV kwartałem 2011 r. zwiększenie natężenia bezrobocia wystąpiło w populacji mężczyzn, jak i wśród kobiet (odpowiednio o 0,5 p.proc., wobec 0,3 p.proc.). Podobny kierunek zmian zanotowano wśród mieszkańców miast (wzrost o 0,5 p.proc.), jak i wśród mieszkańców wsi (wzrost o 0,2 p.proc.).

W stosunku do III kwartału 2012 r. zwiększenie natężenia bezrobocia wystąpiło zarówno wśród mężczyzn (o 0,3 p.proc.), jak i w populacji kobiet (o 0,2 p.proc.). Stopa bezrobocia dla kobiet była wyższa niż dla mężczyzn i wyniosła 11,1% wobec 9,3%. Natężenie bezrobocia wzrosło o 0,3 p.proc. niezależnie od miejsca zamieszkania z tym, że w miastach do poziomu 10,2%, a na wsi wyniosło 10,0%.

Tabl. 12. Stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
Ogółem	9,7	9,9	10,1	0,4	0,2
mężczyźni	8,8	9,0	9,3	0,5	0,3
kobiety	10,8	10,9	11,1	0,3	0,2
Miasta	9,7	9,9	10,2	0,5	0,3
Wieś	9,8	9,7	10,0	0,2	0,3

3.2. Bezrobotni według wieku

W IV kwartale 2012 r. liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym wynosiła 1746 tys., w tym w wieku mobilnym 1283 tys. osób, a w wieku niemobilnym 463 tys. osób.

W porównaniu z IV kwartałem 2011 r. wystąpił wzrost liczby bezrobotnych ogółem o 75 tys. osób, tj. o 4,5%, największy odnotowano w wieku produkcyjnym mobilnym (o 4,9%), w tym w grupie osób w wieku 35-44 lata (o 9,8%).

Tabl. 13. Bezrobotni według wieku

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.		
	w tysiącach			IV kw. 2011=100	III kw. 2012=100
Ogółem	1682	1718	1757	104,5	102,3
Do 24 lat	423	404	428	101,2	105,9
25-34	496	516	521	105,0	101,0
35-44	305	321	335	109,8	104,4
45 lat i więcej	458	478	473	103,3	99,0
Wiek:					
produkcyjny	1669	1701	1746	104,6	102,6
mobilny	1223	1238	1283	104,9	103,6
niemobilny	447	463	463	103,6	100,0

Wśród wyróżnionych grup wieku najwyższą stopę bezrobocia – 27,4% odnotowano wśród młodzieży (15-24 lata), a najniższą dla osób w wieku 45 lat i więcej (7,3%). Dla osób w wieku produkcyjnym wzrosła stopa bezrobocia zarówno w porównaniu z IV kwartałem 2011 r. (o 0,4 p.proc.), jak i w stosunku do III kwartału 2012 r. (o 0,3 p.proc.).

W skali roku we wszystkich prezentowanych grupach wieku wystąpił wzrost natężenia bezrobocia. Największy zaobserwowano wśród osób w wieku 15-24 lata (o 1,0 p.proc.), zaś najmniejszy wśród osób w wieku 45 lat i więcej (o 0,2 p.proc.). W ujęciu kwartalnym wzrost natężenia bezrobocia wystąpił wśród młodzieży (o 1,6 p.proc.), wśród osób w wieku 25-34 lata (o 0,2 p.proc.) oraz wśród osób w wieku 35-44 lata (o 0,3 p.proc.). Dla osób w wieku 45 lat i więcej lata wskaźnik ten pozostał bez zmian.

Tabl. 14. Stopa bezrobocia według wieku

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
Ogółem	9,7	9,9	10,1	0,4	0,2
Do 24 lat	26,4	25,8	27,4	1,0	1,6
25-34	10,1	10,5	10,7	0,6	0,2
35-44	7,0	7,2	7,5	0,5	0,3
45 i więcej	7,1	7,3	7,3	0,2	0,0
Wiek:					
produkcyjny	9,9	10,0	10,3	0,4	0,3
mobilny	11,3	11,4	11,8	0,5	0,4
niemobilny	7,5	7,6	7,7	0,2	0,1

3.3. Bezrobotni według poziomu wykształcenia

Najniższe natężenie bezrobocia dotyczyło osób z wykształceniem wyższym, dla tej populacji stopa bezrobocia w IV kwartale 2012 r. wyniosła 5,7%. Najwyższą stopę bezrobocia - 18,7% odnotowano wśród osób o najniższym poziomie wykształcenia.

Stopa bezrobocia w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku wzrosła prawie we wszystkich grupach ludności wyodrębnionych ze względu na poziom wykształcenia, z wyjątkiem osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (spadek o 0,1 p.proc.). Najwyższy wzrost (o 1,8 p.proc.) odnotowano wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

W stosunku do III kwartału 2012 r. największy wzrost stopy bezrobocia odnotowano wśród osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio o 1,2 p.proc. wobec 0,8 p.proc.). Wskaźnik ten zwiększył się również w grupie osób posiadających wykształcenie gimnazjalne i niższe oraz policealne i średnie zawodowe (odpowiednio o 0,6 p.proc., wobec 0,2 p.proc.). Jedynie wśród osób z wykształceniem wyższym wskaźnik ten zmniejszył się (o 0,2 p.proc.).

Tabl. 15. Stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
Ogółem	9,7	9,9	10,1	0,4	0,2
Wyższe	5,2	5,9	5,7	0,5	-0,2
Policealne i średnie zawodowe	9,3	9,0	9,2	-0,1	0,2
Średnie ogólnokształcące	13,7	13,5	14,7	1,0	1,2
Zasadnicze zawodowe	11,3	11,1	11,9	0,6	0,8
Gimnazjalne i niższe	16,9	18,1	18,7	1,8	0,6

3.4. Bezrobocie absolwentów ²

W analizowanym kwartale kryteria pozostawania bezrobotnym spełniało 171 tys. absolwentów różnego rodzaju szkół. Stopa bezrobocia wśród absolwentów wyniosła 30,2% i zwiększyła się w skali roku (o 2,0 p.proc.), zaś w ujęciu kwartalnym uległa zmniejszeniu (o 1,6 p.proc.).

Stopa bezrobocia absolwentów mieszkających na wsi wyniosła 35,7% wobec 25,9% dla absolwentów mieszkających w mieście (przed rokiem odpowiednio 31,8% i 25,4%, a w poprzednim kwartale 35,6% wobec 28,8%).

W IV kwartale 2012 r. najmniejsze natężenie bezrobocia było wśród absolwentów szkół wyższych – 20,1%, a największe wystąpiło wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (47,3%). W ujęciu kwartalnym stopa bezrobocia absolwentów zmniejszyła się wśród absolwentów szkół wyższych oraz policealnych i średnich zawodowych (odpowiednio o 3,3 p.proc., wobec 2,1 p.proc.). Wzrost wystąpił wśród osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio o 3,3 p.proc., wobec 1,7 p.proc.).

Tabl. 16. Stopa bezrobocia absolwentów według poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
Ogółem	28,2	31,8	30,2	2,0	-1,6
Wyższe	18,3	23,4	20,1	1,8	-3,3
Policealne i średnie zawodowe	40,1	39,9	37,8	-2,3	-2,1
Średnie ogólnokształcące	30,6	43,6	46,9	16,3	3,3
Zasadnicze zawodowe	50,0	45,6	47,3	-2,7	1,7

3.5. Źródła bezrobocia

W omawianym kwartale główną przyczyną zaprzestania pracy przez osoby bezrobotne uprzednio pracujące³ było wygaśnięcie umowy na czas określony. Powód ten wskazało 35,6% tej populacji (przed rokiem – 37,6%, w III kwartale 2012 r. – 35,0%). Odsetek osób bezrobotnych wskutek likwidacji zakładu pracy lub stanowiska pracy wyniósł 33,0% i wzrósł w ujęciu rocznym (o 1,9 p.proc.), zaś w ujęciu kwartalnym uległ zmniejszeniu (o 0,9 p.proc.).

Udział osób bezrobotnych uprzednio pracujących w sektorze prywatnym zwiększył się w stosunku do IV kwartału 2011 r. (o 2,4 p.proc.), jak i w porównaniu z III kwartałem 2012 r. (o 1,1 p.proc.).

W IV kwartale 2012 r. udział bezrobotnych, których ostatnie miejsce pracy znajdowało się w sektorze usługowym wyniósł 55,8% wszystkich bezrobotnych uprzednio pracujących. Odsetek bezrobotnych uprzednio pracujących w sektorze przemysłowym wyniósł 41,2%, a w sektorze rolniczym 3,0%.

² Patrz definicja na str. 12

³ Nie uwzględnia się tu osób, których przerwa w pracy wyniosła 8 lat lub dłużej.

3.6. Bezrobocie długotrwałe

Osoby bezrobotne w IV kwartale 2012 r. poszukiwały pracy przeciętnie od blisko 12 miesięcy. Najdłużej, bo od ponad 13 miesięcy, pracy poszukiwały osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym. Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym poszukiwali pracy od ponad 13 miesięcy, zaś najkrócej – osoby posiadające wykształcenie wyższe (od ponad 10 miesięcy).

W analizowanym kwartale liczba bezrobotnych długotrwałe poszukujących pracy (patrz definicja na str. 12) wyniosła 627 tys. osób. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 35,7% (wzrost zarówno w skali roku, jak i w ujęciu kwartalnym – odpowiednio o 2,5 p.proc., wobec 1,4 p. proc.). W omawianym kwartale w populacji bezrobotnych kobiet udział długotrwałe bezrobotnych wyniósł 36,6%, a wśród mężczyzn 34,8%. Zjawisko długotrwałego bezrobocia w równym stopniu dotyczyło mieszkańców miast i wsi (35,7%).

Tabl. 17. Udział długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej grupie

Wyszczególnienie	2011	2012			
	IV kw.	III kw.	IV kw.	+/- w porównaniu z	
	w %			IV kw. 2011	III kw. 2012
Ogółem	33,2	34,3	35,7	2,5	1,4
mężczyźni	32,5	34,1	34,8	2,3	0,7
kobiety	33,9	34,6	36,6	2,7	2,0
Miasta	33,1	33,9	35,7	2,6	1,8
Wieś	33,2	35,2	35,7	2,5	0,5

4. BIERNI ZAWODOWO

W IV kwartale 2012 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 13656 tys. osób i stanowiła 44,0% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Liczba osób biernych zawodowo zmniejszyła się w skali roku (o 73 tys., tj. o 0,5%), natomiast wzrosła w ujęciu kwartalnym (o 57 tys., tj. o 0,4%).

Wśród osób biernych zawodowo przeważały kobiety (8369 tys. osób, tj. 61,3% ogółu biernych zawodowo), w tym 40,7% było w wieku produkcyjnym (18–59 lat). W większości kobiety bierne zawodowo posiadały wykształcenie gimnazjalne i niższe 39,2%, policealne i średnie zawodowe miało 18,7%, a zasadnicze zawodowe 17,9%.

Bierni zawodowo mężczyźni (5287 tys. osób) stanowili 38,7% ogółu osób biernych zawodowo, z czego 52,4% było w wieku produkcyjnym (18–64 lata). Mężczyźni bierni zawodowo w większości legitymowali się wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 39,4% i 27,1%).

W wieku produkcyjnym znajdowało się 45,3% osób biernych zawodowo. Podobnie jak przed rokiem główną przyczyną bierności (26,8% osób z tej grupy) była nauka i uzupełnianie kwalifikacji (27,4% mężczyzn i 26,3% kobiet) – o 0,2 p.proc. mniej niż odnotowano przed rokiem. Chorobę lub niesprawność jako przyczynę bierności zawodowej wskazało 23,1% osób (30,7% mężczyzn, 17,0% kobiet) – o 0,1 p.proc. więcej niż w analizowanym okresie 2011 roku. Obowiązki rodzinne związane z prowadzeniem domu jako powód rezygnacji z pracy wskazało 22,8% osób biernych zawodowo (6,3% mężczyzn i 36,2% kobiet) – o 0,8 p.proc. więcej niż przed rokiem. Emerytura była powodem niewykonywania i nieposzukiwania pracy dla 15,3% osób (23,9% mężczyzn i 8,4% kobiet) i w stosunku do IV kwartału 2011 r. udział ten zmniejszył się (o 1,5 p.proc.).

Odsetek osób zniechęconych (patrz definicja na str. 12) bezskutecznością poszukiwania pracy w omawianym kwartale wyniósł 7,3% (7,2% dla mężczyzn i 7,3% dla kobiet) i zwiększył się w ujęciu rocznym, jak i kwartalnym (odpowiednio o 0,8 p.proc., wobec 0,2 p.proc.).

PODSTAWOWE ZASADY METODOLOGICZNE BAEL

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności jest **badaniem reprezentacyjnym**, przeprowadzanym w Polsce kwartalnie od maja 1992 r. Badaniem objęte są wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami gospodarstw domowych zamieszkałych w mieszkaniach wylosowanych do badania.

Podstawą metodologii BAEL są definicje ludności aktywnej zawodowo (pracujących i bezrobotnych) zgodne z zaleceniami Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) i EUROSTAT. Zasadniczym kryterium podziału ludności na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo jest praca, czyli wykonywanie, posiadanie bądź poszukiwanie pracy.

Za **ludność aktywną zawodowo** (tzw. siła robocza) uważa się **wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne**, zgodnie z poniższymi definicjami. Miarą aktywności zawodowej ludności (lub określonej grupy wyróżnianej np. ze względu na wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania) jest **współczynnik aktywności zawodowej** wyznaczany jako procentowy udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Do **pracujących** zalicza się wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- miały pracę, ale jej nie wykonywały:
 - z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego,
 - z innych powodów przy czym długość przerwy w pracy wynosiła:
 - do 3 miesięcy,
 - powyżej 3 miesięcy, ale osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Do pracujących, zgodnie z międzynarodowymi standardami, zaliczono również uczniów, z którymi zakład pracy lub osoby fizyczne zawarły

umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Liczba pracujących kształtuje **wskaźnik zatrudnienia** oddający procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności (lub w liczbie ludności określonej grupy).

Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które **spełniły jednocześnie 3 warunki**:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany),
- były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu.

Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Nażęenie bezrobocia opisuje się za pomocą **stopy bezrobocia** stanowiącej odsetek osób bezrobotnych wśród osób aktywnych zawodowo.

Ludność bierna zawodowo to osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne wg powyższych kryteriów, tzn. osoby, które w okresie badanego tygodnia:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były gotowe do jej podjęcia w ciągu następnych 2 tygodni,
- nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie:
 - dłuższym niż 3 miesiące,
 - do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

W badaniu wyszczególnia się dodatkowo następujące kategorie ludności aktywnej i biernej zawodowo:

Osoby niepełnozatrudnione – pracujący w niepełnym wymiarze czasu, którzy chcieliby pracować więcej godzin tygodniowo i byłby gotowi do podjęcia pracy w takim wymiarze.

Długotrwale bezrobotni – bezrobotni, którzy szukają pracy przez okres dłuższy niż rok (tj. 13 miesięcy i więcej od momentu zakończenia przerwy w poszukiwaniu pracy, o ile wystąpiła i trwała co najmniej 4 tygodnie).

Zniechęceni – osoby bierne zawodowo, które nie poszukują pracy, ponieważ są przekonane, że jej nie znajdą.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została na Międzynarodowej Klasyfikacji Statusu Zatrudnienia (*International Classification of Status in Employment, ICSE*) i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

- **pracujący na własny rachunek** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą; z tego:
 - **pracodawca** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego,
 - **pracujący na własny rachunek niezatrudniający pracowników** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników,
- **pracownik najemny** – osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego,
- **pomagający bezpłatnie członek rodziny** – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Główne miejsce pracy ustalane jest na podstawie subiektywnej oceny respondenta. W przypadku wątpliwości za główną pracę uznaje się tę, która zajmuje więcej czasu. Jeżeli prace respondenta zajmują taką samą ilość czasu, pracą główną jest ta, która przynosi wyższy dochód.

Klasyfikacja osób pracujących na **pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu** pracy przeprowadzona została na podstawie samooceny respondenta w odniesieniu do głównego miejsca pracy.

Dane o miejscu pracy osób pracujących oraz o ostatnim miejscu pracy osób bezrobotnych i biernych zawodowo prezentowane są w układzie *Polskiej Klasyfikacji Działalności* (PKD 2007), na podstawie której wyróżniono następujące **sektory ekonomiczne**:

- **Rolniczy**: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- **Przemysłowy**: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; Budownictwo,
- **Usługowy**: Pozostałe sekcje PKD

Dane nie obejmują nieustalonego rodzaju działalności.

Wyszczególnione w opracowaniu **grupowania**:

- **osoby w wieku produkcyjnym**: kobiety w wieku 18-59 lat / mężczyźni w wieku 18-64 lat;
- **osoby w wieku mobilnym**: osoby w wieku 18-44 lat;
- **osoby w wieku niemobilnym**: kobiety w wieku 45-59 lat / mężczyźni w wieku 45-64 lat;
- **absolwenci**: osoby w wieku 15-30 lat, które ukończyły szkołę w okresie ostatnich 12 miesięcy i nie kontynuują nauki.

Metodologia badania BAEL oraz jego wyniki są **spójne i porównywalne w krajach Unii Europejskiej**. Statystyki rynku pracy szacowane na podstawie badania BAEL mogą jednak odbiegać od wyników uzyskanych na podstawie **sprawozdawczości z zakresu zatrudnienia** oraz **bezrobocia rejestrowanego** (dane z powiatowych urzędów pracy) ze względu na występujące między nimi różnice metodologiczne i charakter badań. Szczegółowy opis metodologii BAEL umieszczony jest w kwartalnych publikacjach GUS „Aktywność ekonomiczna ludności Polski”.